

Ewa Kumik

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów, Łódź

Przygotowanie studentów uczelni muzycznych do pracy pedagogiczno-artystycznej

Preparation of music college students for pedagogical and artistic work

Różnorodność oczekiwań społecznych wobec nauczycieli i ciążąca na nich odpowiedzialność za ich sprostanie, a także liczne zadania ustawowe powodują, że przygotowanie nauczycieli do pracy edukacyjnej staje się problemem niezwykle trudnym do rozwiązania. Od początku XXI wieku można zaobserwować kilka zmian pojawiających się w aktach prawnych w obszarze standardów kształcenia nauczycieli¹. Proponowane w przepisach rozwiązania związane są z ujednoczeniem zapisów w polskim i europejskim szkolnictwie wyższym. Znowelizowana ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym,

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 września 2003 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 170, poz. 1655); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 207, poz. 1655); Rada Główna Szkolnictwa Wyższego – projekt z dnia 15 lutego 2007 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela; Projekt z dnia 24 maja 2011 roku rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela; Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP Nr 25, poz. 131); Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP z dnia 2 sierpnia 2019 r. poz. 1450).

która została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 14 września 2010 roku, wprowadziła krajowe ramy kwalifikacji, co

powinno zdecydowanie zwiększyć jakość i różnorodność oferty edukacyjnej polskich uczelni oraz lepiej dostosować programy studiów do oczekiwań, możliwości i predyspozycji uczących się².

Dokumenty ustawowe wskazują w jakim kierunku należy myśleć o przyszłym nauczycielu w ramach jego przygotowania zawodowego, a w sensie formalno-prawnym mają doprowadzić do ujednoczenia systemu w zakresie kształcenia nauczycieli w Polsce.

Profesjonalne kształcenie muzyczne jest procesem wielozadaniowym i długotrwałym. Prawie siedemnaście lat trwa pełny cykl kształcenia zawodowego muzyka: cztery lub sześć lat w szkole muzycznej pierwszego stopnia, cztery lub sześć lat w szkole muzycznej drugiego stopnia oraz pięć lat w uczelni muzycznej. Liczba lat zależy od specjalności oraz wieku, w którym rozpoczęto kształcenie muzyczne. Często naukę w szkole muzycznej rozpoczyna się we wczesnym dzieciństwie. Oparta jest ona na indywidualnej relacji mistrz – uczeń. Wielogodzinne, systematyczne ćwiczenie na danym instrumencie oraz opanowanie specjalistycznej wiedzy muzycznej wymaga od ucznia nie tylko talentu, ale także cierpliwości i nieustannej pracy nad doskonaleniem własnego warsztatu artystycznego. Obok gry na danym instrumencie lub śpiewie solowym muzyk musi posiadać również wiedzę teoretyczną z zakresu zasad muzyki, harmonii, form muzycznych, instrumentoznawstwa czy historii muzyki. Maria Manturzevska, badając życiorysy muzyków, sformułowała podstawowe zasady rządzące rozwojem zawodowym muzyków na przestrzeni całego życia. Wyróżniła sześć

faz życia artysty muzyka: faza pierwsza to okres największej podatności na rozwój wrażliwości sensoryczno-emocjonalnej na muzykę i gotowości do asymilacji kodów muzycznych (wiek do pięciu lat); faza druga, to czas najintensywniejszego rozwoju sprawności techniczno-wykonawczych i *aparatu gry* muzyka (wiek 6-14 lat); faza trzecia to okres kształtowania się samoświadomości muzyka, postaw, preferencji i aspiracji artystycznych (wiek 15-24); faza czwarta to okres największej aktywności koncertowej (wiek 25-45); faza piąta to okres największych osiągnięć pedagogicznych

² E. Chmielecka, *Autonomia programowa uczelni. Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego*, Warszawa 2010, s. 11.

(wiek 45-65/70); faza szósta to okres zaszczytów, honorów, jubileuszów (wiek powyżej 70 lat)³.

Każda z nich pełni

odrębną funkcję i zadanie rozwojowe ważne z punktu widzenia kształtowania osobowości i kwalifikacji zawodowych muzyka⁴.

Każda stanowi ważny okres w życiu i działalności człowieka. Czas trwania poszczególnych faz jest różny u różnych muzyków. Jak pisze Maria Manturzevska

podstawowym warunkiem optymalnego rozwoju artystyczno-zawodowego współczesnego muzyka w każdej fazie jego życia jest *dialog muzyczny*, prowadzony z osobą wrażliwą muzycznie i kompetentną, pełniącą funkcję przewodnika, patrona, mistrza lub wiernego, wrażliwego przyjaciela i ucznia. Brak takiej osoby w którejkolwiek fazie życia muzyka wydaje się być czynnikiem niekorzystnym dla jego funkcjonowania i dalszego rozwoju⁵.

Podobne wnioski przedstawili również John A. Sloboda i Michael J.A. Howe⁶. Szczególnie w pierwszych latach nauki muzyki ważna jest sprzyjająca, pełna wsparcia, akceptacji i zrozumienia atmosfera domu rodzinnego. Rodzice są pierwszymi organizatorami życia dziecka i od ich wrażliwości zależy rodzaj kontaktu dziecka ze światem muzyki. Ważne miejsce w rozwoju muzycznym dziecka, obok rodziców, zajmuje nauczyciel, który

pokazuje rozmaite, różnorodne ścieżki – zarówno przyrodę, jak i kulturę. Celem jest odkrycie sensu życia, w przypadku artysty poprzez sens sztuki. Pedagog artysta prowadzi każdego ucznia indywidualnie, z uszanowaniem dla jego kształtującej się indywidualności⁷.

³ M. Manturzevska, *Przebieg życia muzyka w świetle badań biograficznych*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii muzyki*, red., M. Manturzevska, H. Kotarska, Warszawa 1990, s. 319.

⁴ *Ibidem*, s. 319.

⁵ M. Manturzevska, *Przebieg życia muzyka jako przedmiot badań naukowych*, [w:] *Psychologia muzyki. Problemy, zadania, perspektywy*, red. K. Miklaszewski, M. Meyer-Borysewicz, Warszawa 1991, s. 596-597.

⁶ J.A. Sloboda, M.J.A. Howe, *Bibliograficzne wskaźniki osiągnięć muzycznych. Badań oparte na wywiadach*, [w:] *Psychologia muzyki...*, op. cit., s. 601-634.

⁷ *Mój warsztat artystyczny – mój warsztat pedagogiczny*, red. Z. Konaszkiewicz, Warszawa 2004, s. 59.

Ważne jest, aby pedagog był wzorem dla swoich uczniów, potrafił doprowadzić swoich podopiecznych do mistrzostwa w grze na danym instrumencie lub śpiewie oraz inspirował każdego ucznia do działania, ciągle pobudzał jego wrażliwość i potrzebę doskonalenia się.

Aktualnie w Polsce studenci kształceni są w dziewięciu wyższych uczelniach muzycznych. Należą do nich następujące uczelnie: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Akademia Muzyczna w Krakowie, Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Akademia Sztuki w Szczecinie. Studia w uczelniach muzycznych prowadzone są w systemie stacjonarnym lub niestacjonarnym. Studenci wszystkich wydziałów, kierunków i specjalności mogą w trakcie trwania nauki uzyskać kwalifikacje pedagogiczne niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie nauczyciela.

W niniejszym artykule scharakteryzuję przepisy prawa w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela oraz przedstawię autorski model "Kształcenie pedagogiczne studentów uczelni muzycznej" realizowany w ramach zajęć prowadzonych w Studium Pedagogicznym Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi.

Rozwiązania ustawowe w sprawie kształcenia nauczycieli

Na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat kilkakrotnie zmieniano rozporządzenia dotyczące standardów kształcenia nauczycieli - ukazały się cztery rozporządzenia i dwa projekty⁸. Uregulowania zawarte

⁸ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 września 2003 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli* (Dz. U. RP Nr 170, poz. 1655); *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli* (Dz. U. RP Nr 207, poz. 2110); *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* (Dz. U. RP Nr 25, poz. 131); *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25*

w Rozporządzeniu z dnia 7 września 2004 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli⁹ wskazywały na wymagane umiejętności, przedmioty kształcenia nauczycielskiego, minimalne obciążenia godzinowe a także treści programowe poszczególnych przedmiotów. Określony w Rozporządzeniu wymiar godzin kształcenia nauczycielskiego zależał od tego, czy były to studia jednolite magisterskie, uzupełniające magisterskie, zawodowe (licencjackie) czy też specjalnościowe, prowadzone w kolegiach, realizowane w zakresie jednej czy dwóch specjalności. Kształcenie nauczycielskie obejmowało od 330 do 360 godzin na realizację przedmiotów psychologiczno-pedagogicznych, dydaktyki przedmiotowej oraz przedmioty uzupełniające. Koniecznym warunkiem było odbycie praktyk pedagogicznych w liczbie 180 godzin dla studiów o dwóch specjalnościach. Rozporządzenie to utraciło moc z dniem 1 października 2011 roku w związku ze zmianami wprowadzonymi w ustawie o szkolnictwie wyższym¹⁰.

W dniu 24 maja 2011 roku ukazał się projekt nowego rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Podano w nim cele i efekty kształcenia – ogólne oraz szczegółowe – w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych¹¹. Określono także dodatkowe wymagania, które powinien uzyskać absolwent uczelni realizujący przygotowanie pedagogiczne, m.in.: znajomość języka obcego odpowiadająca poziomowi biegłości językowej B2, określonego przez Europejski System Opisu Kształcenia

lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP z dnia 2 sierpnia 2019 r. poz. 1450); Rada Główna Szkolnictwa Wyższego – projekt z dnia 15 lutego 2007 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela; Projekt z dnia 24 maja 2011 roku rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

⁹ Dz. U. RP Nr 207, poz. 2110;

¹⁰ *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP Nr 25, poz. 131), s.1, przypis 3.*

¹¹ Projekt z dnia 24.05.2011 roku rozporządzenia MNiSzW, op. cit., s. 2-5.

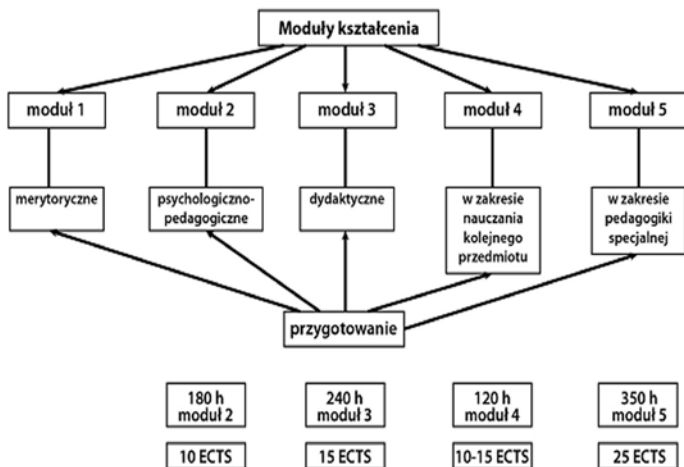
Językowego Rady Europy; umiejętność wykorzystania technologii informacyjnej w pracy pedagogicznej; wykształcone prawidłowe nawyki posługiwania się narządami mowy; znajomość niezbędnej wiedzy z zakresu zasad bezpieczeństwa, udzielania pierwszej pomocy i odpowiedzialności prawnej opiekuna. W projekcie przedstawiono pięć modułów dotyczących kształcenia nauczycieli w ramach studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia, jednolitych studiów magisterskich oraz studiów podyplomowych. Moduły dotyczyły przygotowania w zakresie – merytorycznym, psychologiczno-pedagogicznym, dydaktycznym, nauczania kolejnego przedmiotu oraz pedagogiki specjalnej. W omawianym projekcie określono minimalną liczbę godzin przeznaczoną na zajęcia zorganizowane i praktyki oraz minimalną liczbę punktów ECTS przypisaną poszczególnym modułom. Moduły obowiązkowe, tj. moduł 2 i moduł 3 wg projektu powinny być realizowane w wymiarze 240 godzin za 25 punktów ECTS, natomiast modułom fakultatywnym, tj. modułowi 4 i 5, przypisano po 350 godzin i po 25 punktów ECTS za każdy z nich.

Powyższy projekt rozporządzenia miał wejść w życie z dniem 1 października 2011 roku, ale ustawowe zmiany w kształceniu nauczycieli nastąpiły dopiero po ogłoszeniu nowego Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela¹². Rozporządzenie to zakładało uzyskanie w toku studiów przygotowania do nauczania wyłącznie jednego przedmiotu. Przygotowanie do nauczania kolejnego przedmiotu mogło być realizowane fakultatywnie. Przedstawiono w nim pięć modułów dotyczących kształcenia nauczycieli w ramach studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia, jednolitych studiów magisterskich oraz studiów podyplomowych (Rys.1):

- Moduł 1 – przygotowanie w zakresie merytorycznym,
- Moduł 2 – przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym,
- Moduł 3 – przygotowanie w zakresie dydaktycznym,
- Moduł 4 – przygotowanie w zakresie nauczania kolejnego przedmiotu,
- Moduł 5 – przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej.

¹² Dz. U. RP Nr 25, poz. 131.

Rys. 1. Moduły kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela

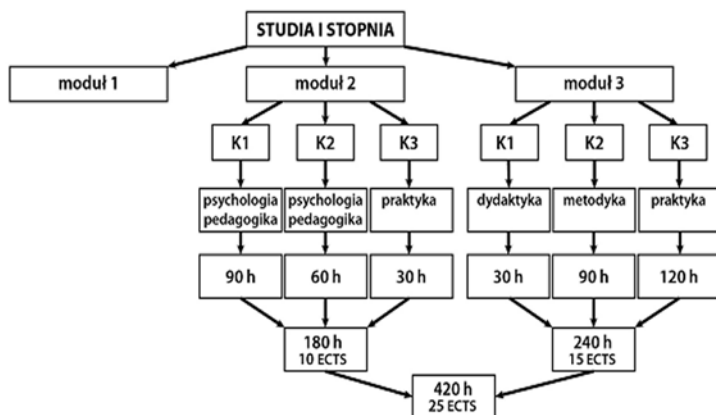


Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP Nr 25, poz. 131), s. 5.

Utrzymano moduły zaproponowane w projekcie z 2011 roku, jednak zmianie uległy zarówno godziny przeznaczone na realizację poszczególnych modułów, jak też punkty ECTS.

Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie podstawowym, zgodnie z Rozporządzeniem z 2012 roku, obejmowało trzy obowiązkowe moduły (moduł 1, 2, 3). Dwa kolejne moduły można było realizować fakultatywnie w celu uzyskania dodatkowych kwalifikacji – moduł czwarty, obejmujący przygotowanie w zakresie nauczania kolejnego przedmiotu oraz moduł piąty, obejmujący przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej. Przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym i dydaktycznym (moduł 2 i moduł 3) obejmował 420 godzin, w tym 270 godzin zajęć dydaktycznych i 150 godzin praktyk pedagogicznych (Rys. 2). Modułom fakultatywnym (moduł 4 i moduł 5) przypisano 470 godzin, w tym 180 godzin praktyk.

Rys. 2. Minimalna liczba godzin zajęć zorganizowanych, praktyk oraz minimalna liczba punktów ECTS przypisana poszczególnym modułom, które są obowiązkowe w kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela



Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP Nr 25, poz. 131), s. 5.

Zgodnie z zapisami w Rozporządzeniu realizacja modułu 2 i modułu 3 powinna trwać łącznie nie mniej niż trzy semestry. Moduł 3 powinien być realizowany po module 2. W każdym z nich podano szczegółowe treści kształcenia dla każdego z komponentów z uwzględnieniem etapów kształcenia. Student mógł uzyskać kompetencje nauczycielskie w trakcie studiów pierwszego stopnia lub studiów drugiego stopnia prowadzonych w specjalizacji innej niż nauczycielska, obejmujących wyłącznie realizację modułu 1 i dodatkowo zrealizowanych modułów 2 i 3¹³. Kształcenie na studiach pierwszego stopnia obejmowało wyłącznie przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolach i szkołach podstawowych, a na studiach drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich – do pracy we wszystkich typach szkół i rodzajach

¹³ Ibidem, s. 4.

placówek¹⁴. Absolwent studiów pierwszego stopnia posiadający przygotowanie merytoryczne do nauczania przedmiotu, a nieposiadający przygotowania psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego, w toku studiów drugiego stopnia przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela realizował moduł 1, 2 i 3 w zakresie zapewniającym przygotowanie do nauczania na odpowiednich etapach edukacyjnych¹⁵. Kształcenie na studiach podyplomowych mogło być prowadzone w zakresie modułu 4 i modułu 5, a także przygotowania w zakresie psychologiczno-pedagogicznym oraz dydaktycznym dla absolwentów studiów posiadających przygotowanie merytoryczne do nauczania przedmiotu a nieposiadających przygotowania w zakresie modułu 2 i modułu 3¹⁶. W Rozporządzeniu z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela podano efekty kształcenia – ogólne oraz szczegółowe – w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych¹⁷. Określono także dodatkowe wymagania w zakresie: języka obcego, technologii informacyjnej, emisji głosu oraz bezpieczeństwa i higieny pracy¹⁸.

Od 1 października 2019 roku obowiązuje nowe Rozporządzenie w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela¹⁹. Rozporządzenie zawiera trzy załączniki, z których pierwszy dotyczy nauczyciela przedmiotu, drugi nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I-III szkoły podstawowej), a trzeci nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. Kształcenie na studiach przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela obejmuje przygotowanie

¹⁴ Ibidem, s. 4.

¹⁵ Ibidem, s. 6.

¹⁶ Ibidem, s. 4-5.

¹⁷ Ibidem, s. 1-4.

¹⁸ Ibidem, s. 4.

¹⁹ *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* (Dz. U. RP z dnia 2 sierpnia 2019 r. poz. 1450).

merytoryczne i przygotowanie pedagogiczne, w którym wyróżniono przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne i dydaktyczne. W przygotowaniu wyróżniono cztery grupy zajęć A, B, C, D, podając liczbę godzin do zrealizowania, liczbę punktów ECTS oraz szczegółowe efekty uczenia się. W Rozporządzeniu wskazane zostały także ogólne efekty uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, które absolwent uczelni powinien osiągnąć w trakcie kształcenia pedagogicznego.

Kształcenie pedagogiczne studentów Akademii Muzycznej w Łodzi

Kształcenie przyszłych nauczycieli szkół muzycznych przedstawię na przykładzie autorskiego modelu, który opracowałam będąc Kierownikiem Studium Pedagogicznego Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi. W swoich rozważaniach skupię się głównie na roku akademickim 2012/2013 oraz roku akademickim 2019/2020. Obie te daty wyznaczają czas wprowadzenia i obowiązywania rozporządzeń dotyczących standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Akademia Muzyczna w Łodzi jest akademicką uczelnią publiczną, w której prowadzone są studia w systemie bolońskim – studia pierwszego stopnia (3 letnie), drugiego stopnia (2 letnie) i studia trzeciego stopnia - studia doktoranckie (3 letnie) oraz studia podyplomowe. Studenci wszystkich wydziałów, kierunków i specjalności mogą w trakcie trwania studiów uzyskać kwalifikacje pedagogiczne niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie nauczyciela, uczęszczając na zajęcia prowadzone w ramach Studium Pedagogicznego. Ważnym elementem w przygotowaniu studenta do pracy pedagogicznej, obok specjalistycznego przygotowania muzycznego, jest zdobycie wykształcenia psychologiczno-pedagogicznego oraz poznanie dydaktyki i metodyki przedmiotowej w zależności od kierunku i specjalności studiów.

Od roku akademickiego 2019/2020 zaczęły obowiązywać na uczelni dwa rodzaje siatek - *stare siatki* dla studentów starszych lat oraz *nowe siatki* dla studentów rozpoczynających studia, czyli studentów pierwszego roku studiów pierwszego stopnia oraz studiów drugiego stopnia. Studenci, którzy rozpoczęli zajęcia dydaktyczne

w ramach Studium Pedagogicznego przed rokiem akademickim 2019/2020 realizowali program studiów zgodnie z obowiązującymi od 2012 roku standardami kształcenia nauczycieli²⁰, natomiast studenci, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2019/2020, realizują program kształcenia pedagogicznego zgodnie z wytycznymi Rozporządzenia z 2019 roku²¹.

Od roku akademickiego 2012/2013 kształcenie prowadzone w ramach Studium Pedagogicznego w Akademii Muzycznej w Łodzi odbywa się na studiach pierwszego stopnia oraz na studiach drugiego stopnia. Zgodnie z Rozporządzeniem z dnia 17 stycznia 2012 roku²² zajęcia odbywały się w ramach trzech obowiązkowych modułów, które obejmowały - przygotowanie w zakresie merytorycznym, psychologiczno-pedagogicznym i dydaktycznym. Przygotowanie merytoryczne było realizowane zgodnie z opisem efektów kształcenia dla danego kierunku i specjalności studiów, natomiast komponenty modułu drugiego i modułu trzeciego były tak zaprojektowane, aby wiedza teoretyczna stanowiła podstawę do nabywania praktycznych umiejętności potrzebnych do wykonywania zawodu nauczyciela. Na pierwszym roku studiów pierwszego stopnia w ramach modułu psychologiczno-pedagogicznego prowadzone były zajęcia dydaktyczne z psychologii ogólnej i rozwojowej, psychologii wychowawczej, pedagogiki ogólnej, pedagogiki małego dziecka oraz dodatkowo realizowano zbiorowe zajęcia z emisji głosu w grupach 8-12 osobowych, a także praktyki pedagogiczne. W ramach tego modułu student realizował w sumie 195 godzin, w tym 30 godzin praktyk pedagogicznych (Tabela 1).

²⁰ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP Nr 25, poz. 131).

²¹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP z dnia 2 sierpnia 2019 r. poz. 1450).

²² Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku..., op. cit.

Tabela 1. Przedmioty realizowane w ramach modułu psychologiczno-pedagogicznego na studiach pierwszego stopnia od roku akademickiego 2012/2013

Przedmiot	sem.1	sem.2	sem.3	sem.4	sem.5	sem.6	Razem
Psychologia ogólna i rozwojowa	30	15	-	-	-	-	45
Pedagogika ogólna	15	30	-	-	-	-	45
Psychologia wychowawcza	-	30	-	-	-	-	30
Pedagogika małego dziecka	30	-	-	-	-	-	30
Emisja głosu	15	-	-	-	-	-	15
Praktyki pedagogiczne	-	30	-	-	-	-	30
razem	90	105	-	-	-	-	195

Źródło – opracowanie własne na podstawie siatek obowiązujących w Akademii Muzycznej w Łodzi od roku akademickiego 2012/2013.

Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie modułu dydaktycznego prowadzone są w łódzkiej akademii muzycznej na studiach pierwszego stopnia w wymiarze 240 godzin, w tym 120 godzin praktyk pedagogicznych. Zajęcia z podstaw dydaktyki ogólnej oraz metodyki przedmiotowej prowadzone są na roku drugim studiów pierwszego stopnia, a praktyki pedagogiczne realizowane są przez trzy semestry w wymiarze po 40 godzin (Tabela 2).

Tabela 2. Przedmioty realizowane w ramach modułu dydaktycznego na studiach pierwszego stopnia od roku akademickiego 2012/2013

Przedmiot	sem.1	sem.2	sem.3	sem.4	sem.5	sem.6	Razem
Podstawy dydaktyki ogólnej	-	-	15	15	-	-	30
Metodyki przedmiotowej	-	-	45	45	-	-	90
Praktyki pedagogiczne	-	-	40	40	40	-	120
razem	-	-	100	100	40	-	240

Źródło – opracowanie własne na podstawie siatek obowiązujących w Akademii Muzycznej w Łodzi od roku akademickiego 2012/2013

Od roku akademickiego 2012/2013 na studiach pierwszego stopnia student ma do zrealizowania w ramach przygotowania

pedagogicznego 435 godzin, w tym 285 godzin zajęć dydaktycznych i 150 godzin praktyk pedagogicznych. Zaplanowana w ten sposób liczba godzin spełnia ustawowe wymagania dotyczące przygotowania pedagogicznego. Od roku akademickiego 2012/2013 kształcenie pedagogiczne prowadzone jest również na studiach drugiego stopnia. Zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem²³ zajęcia odbywają się, podobnie jak na studiach pierwszego stopnia, w ramach trzech obowiązkowych modułów. Przygotowanie merytoryczne realizowane jest zgodnie z opisem efektów kształcenia dla danego kierunku i specjalności studiów. Na pierwszym roku studiów drugiego stopnia w ramach modułu psychologiczno-pedagogicznego prowadzone są zajęcia z psychologii muzyki i pedagogiki muzycznej, natomiast w ramach modułu dydaktycznego odbywają się zajęcia z metodyki przedmiotowej odpowiednio dobranej do kierunku i specjalności studiów. Każdy student obowiązkowo realizuje także praktyki pedagogiczne. Od roku akademickiego 2012/2013 na studiach drugiego stopnia student ma do zrealizowania w ramach przygotowania pedagogicznego 130 godzin, w tym 40 godzin praktyk pedagogicznych (Tabela 3).

Tabela 3. Przedmioty realizowane w ramach Studium Pedagogicznego na studiach drugiego stopnia od roku akademickiego 2012/2013

Przedmiot	sem.1	sem.2	sem.3	sem.4	razem	moduł
Psychologia muzyki	30	-	-	-	30	2
Pedagogika muzyczna	30	-	-	-	30	
Metodyki przedmiotowe	-	15	15	-	30	3
Praktyki pedagogiczne	-	20	20	-	40	
razem	60	35	35	-	130	-

Źródło – opracowanie własne na podstawie siatek obowiązujących w Akademii Muzycznej w Łodzi od roku akademickiego 2012/2013

Zgodnie z zapisami w Rozporządzeniu z 2012 roku kształcenie prowadzone w Studium Pedagogicznym na studiach pierwszego

²³ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku..., op. cit..

stopnia obejmuje wyłącznie przygotowanie do pracy w przedszkolach oraz szkołach muzycznych I stopnia, natomiast na studiach drugiego stopnia - do pracy w szkołach muzycznych II stopnia i różnych rodzajach placówek oświatowych. Student, który w toku studiów pierwszego stopnia nie uzyska przygotowania psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego, w toku studiów drugiego stopnia realizuje moduł 1 oraz wszystkie komponenty modułów 2 i 3 (w odniesieniu do wybranych etapów edukacyjnych). Student podczas pięcioletnich studiów w Akademii Muzycznej w Łodzi – trzyletnich studiów pierwszego stopnia i dwuletnich studiów drugiego stopnia – realizuje w ramach Studium Pedagogicznego 565 godzin, w tym 190 godzin praktyk pedagogicznych.

Od roku akademickiego 2019/2020 pierwszy rok studiów pierwszego stopnia i pierwszy rok studiów drugiego stopnia realizują zajęcia dydaktyczne w ramach Studium Pedagogicznego zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia z 2019 roku²⁴ (Tabela 4).

Tabela 4. Standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela realizowane w AM w Łodzi od 2019 roku

Grupy zajęć	Przedmioty	Liczba godzin/liczba ECTS			
		siatki AM		wg rozp. 2019	
		godz.	ECTS	godz.	ECTS
A Przygotowanie merytoryczne do nauczania pierwszego przedmiotu lub prowadzenia pierwszych zajęć		*	*	*	*

²⁴ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku..., op. cit.

Grupy zajęć	Przedmioty	Liczba godzin/liczba ECTS			
		siatki AM		wg rozp. 2019	
		godz.	ECTS	godz.	ECTS
B Przygotowanie psychologiczno- pedagogiczne	Psychologia ogólna i rozwojowa	45	3	90	10
	Psychologia wychowawcza	30	2		
	Psychologia muzyki	30	2		
	Pedagogika ogólna	45	3	90	
	Pedagogika małego dziecka	30	2		
	Pedagogika muzyczna	30	2		
	Praktyki pedagogiczne	30	1	30	
C Podstawy dydaktyki i emisji głosu	Podstawy dydaktyki	30	2	60	3
	Emisja głosu	30	2		
D Przygotowanie dydaktyczne do nauczania pierwszego przedmiotu lub pro- wadzenia pierwszych zajęć	Metodyki przedmiotowe I st.	90	6	150	15
	Metodyki przedmiotowe II st.	60	4		
	Praktyki peda- gogiczne I st.	120	6	120	
	Praktyki peda- gogiczne II st.	40	2		
RAZEM		610	37	540	28

Źródło - opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela – Dz. U. RP z dnia 2 sierpnia 2019 r. poz. 1450.

W kształceniu studentów w ramach Studium Pedagogicznego od roku akademickiego 2019/2020 do realizowanego modelu wprowadzono dwie zmiany – zwiększono o 15 godzin zajęcia z emisji głosu i o 30 godzin zajęcia z metodyki przedmiotowej na II stopnia, pozostałe godziny pozostały bez zmian. W sumie studenci będą realizowali według nowych zasad 610 godzin zajęć, w tym 190 praktyk pedagogicznych.

Celem kształcenia w ramach Studium Pedagogicznego jest przygotowanie studentów do wykonywania zawodu nauczyciela w taki sposób, aby absolwent podejmujący pracę reprezentował wysokie kompetencje profesjonalne oraz świadomie realizował pewien etyczny standard wychowawcy. Fakultatywny charakter, a więc dowolność uczestniczenia studentów w zajęciach prowadzonych w ramach Studium Pedagogicznego ma pozytywny skutek, ponieważ do zawodu nauczycielskiego trafiają absolwenci, którzy świadomie dokonali wyboru tego zawodu. Oczywiście zdarza się, że na zajęcia Studium zgłaszają się studenci, którzy nie są do końca przekonani, czy w przyszłości chcieliby pracować jako nauczyciele. Przychodzą na zajęcia, tak na wszelki wypadek. Jednak wszyscy studenci w ramach kształcenia pedagogicznego zdobywają niezbędną wiedzę potrzebną do pracy w zawodzie nauczyciela.

Ukończenie Studium Pedagogicznego potwierdzone jest wydaniem przez uczelnię imiennego „Świadectwa ukończenia Studium Pedagogicznego” w zakresie zgodnym z kierunkiem studiów i ważnego z dyplomem ukończenia studiów w Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi. Uzyskanie tych dokumentów przez absolwenta uczelni muzycznej stanowi wystarczające kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach muzycznych, które szczegółowo zostały określone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w akcie wykonawczym do art. 9 ustawy - Karta Nauczyciela.

Zakończenie

Kształcenie nauczycieli muzyki w uczelniach muzycznych jest tak realizowane, aby przyszły absolwent mógł spełniać wymagania i oczekiwania, jakie stawia przed nim system edukacji oraz żeby mógł znaleźć dla siebie miejsce na rynku edukacyjnym. Absolwenci

uczelni muzycznych decydujący się na pracę w zawodzie nauczyciela otrzymują właściwe przygotowanie muzyczne oraz rzetelne przygotowanie pedagogiczne.

Ważne jest, aby każdy, kto podejmuje się pracy na stanowisku nauczyciela był świadomy misji, jaka wiąże się z tym zawodem. Od tego, jaki jest dzisiejszy nauczyciel zależy, jakie będą przyszłe pokolenia i jakie wartości zostaną tym pokoleniom wpojone²⁵. Nauczyciel powinien być osobą, która inspiruje ucznia do działania i ciągle pobudza jego wrażliwość oraz potrzebę doskonalenia się.

Warto pamiętać, że nawet najdoskonalsze przepisy prawne oświatowego nie zapewnią szkole dobrych i wiarygodnych nauczycieli.

Bibliografia

Chmielecka E., *Autonomia programowa uczelni. Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego*, Warszawa 2010.

Kumik E., *Nauczyciel szkoły muzycznej – kompetencje i oczekiwania współczesności*, [w:] *Edukacja artystyczna jako twórcza. Perspektywy – dylematy – inspiracje*, red. M. Kołodziejski, M. Szymańska, Płock 2011.

Manturzevska M., *Przebieg życia muzyka jako przedmiot badań naukowych*, [w:] *Psychologia muzyki. Problemy, zadania, perspektywy*, red. K. Miklaszewski, M. Meyer-Borysewicz, Warszawa 1991,

Manturzevska M., *Przebieg życia muzyka w świetle badań biograficznych*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii muzyki*, red. M. Manturzevska, H. Kotarska, Warszawa 1990.

Mój warsztat artystyczny – mój warsztat pedagogiczny, red. Z. Konaszkiewicz, Warszawa 2004.

Projekt z dnia 24 maja 2011 roku rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Rada Główna Szkolnictwa Wyższego – projekt z dnia 15 lutego 2007 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 września 2003 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz. U. RP Nr 170, poz. 1655).

²⁵ E. Kumik, *Nauczyciel szkoły muzycznej – kompetencje i oczekiwania współczesności*, [w:] *Edukacja artystyczna jako twórcza. Perspektywy – dylematy – inspiracje*, red. M. Kołodziejski, M. Szymańska, Płock 2011, s. 260.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz. U. RP Nr 207, poz. 2110).

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP Nr 25, poz. 131).

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. RP z dnia 2 sierpnia 2019 r. poz. 1450).

Sloboda J.A., Howe M.J.A., *Bibliograficzne wskaźniki osiągnięć muzycznych. Badania oparte na wywiadach*, [w:] *Psychologia muzyki. Problemy, zadania, perspektywy*, red. K. Miklaszewski, M. Meyer-Borysewicz, Warszawa 1991.

Streszczenie

W niniejszym artykule scharakteryzowano przepisy prawa w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela oraz przedstawiono autorski model kształcenie pedagogiczne studentów uczelni muzycznej realizowany w ramach zajęć prowadzonych w Studium Pedagogicznym Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi.

Słowa kluczowe: nauczyciel szkoły muzycznej, kształcenie pedagogiczne studentów

Abstract

This article characterizes the law on the standards of education preparing for the teaching profession and presents the author's model of pedagogical education of music college students implemented as part of the classes conducted at the Pedagogical College of the Music Academy of Grażyna and Kiejstut Bacewicz in Łódź.

Key words: music school teacher, students' pedagogical education